

ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεωργίου Μαριδάκη ἀπόκειται καὶ χειρόγραφον, ὅπερ οὗτος, κατ' αἰτησίην μου, μοὶ παρεχώρησε πρὸς ἐξέτασιν, δι' ὅπερ θεωρῶ καθήκον καὶ ἐντεῦθεν θερμοῶς νὰ εὐχαριστήσω αὐτόν. Ἐν τῷ χειρογράφῳ τούτῳ, πρὸς τοὺς ἄλλοις, εὔρηται ἕργον φέρον τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν· «Ὁμιλία, ἥτοι λόγος ἐπιδεικτικὸς περὶ ἱερωσύνης, συντεθειῖσα παρὰ Μελετίου μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ ἐκφωνηθεῖσα παρ' αὐτοῦ, ἡνίκα παρὰ τοῦ πανιερωτάτου καὶ σοφωτάτου μητροπολίτου Φιλαδελφείας κυρίου Γερασίμου Βλάχου τοῦ Κρητὸς εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν ἀνήχθη».

Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ ὁ χειροτονηθεὶς Μελέτιος ἀναπτύσσει κατ' ἀρχὰς τὰ τῆς συστάσεως καὶ σημασίας τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης καὶ ἔπειτα πλέκει τὸ ἐγκώμιον τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν μητροπολίτου Φιλαδελφείας Γερασίμου Βλάχου.

Ὡς γνωστὸν, ὁ Γεράσιμος Βλάχος ἐγένετο μητροπολίτης Φιλαδελφείας τῷ 1679 διαδεχθεὶς τὸν Μεθόδιον Μορώνης (1677—1679) καὶ ἐτελεύτησε τῷ 1685 σχὼν ὡς διάδοχον αὐτοῦ τὸν Μελέτιον Ὑπάλδον ἐκλεγέντα κατὰ Μάρτιον τοῦ 1685¹ ἐπομένως ἡ χειροτονία τοῦ Μελετίου θὰ ἐγένετο μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1679—1685.

Οἱ περὶ τοῦ βίου τοῦ Μιχαὴλ Μήτρου, τοῦ μετὰ ταῦτα μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μελετίου, γράψαντες ἐλαχίστας παρέχουσιν ἡμῖν εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ ταύτας ἠντλημένας ἰδίᾳ ἐκ τῆς συντόμου αὐτοῦ βιογραφίας τῆς προτασσομένης τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῆς Γεωγραφίας αὐτοῦ, τῆς γενομένης «Ἐνετίησιν ἀψκῆ' παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ».

Κατὰ τὰς εἰδήσεις ταύτας ὁ Μελέτιος ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1661 καὶ ἐτελεύτησε τῷ 1714 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἡλικίᾳ 53 ἐτῶν. Παιδευθεὶς ἐν Ἰωαννίνοις παρὰ Βησσαρίωνι τῷ Μακρῷ, ἐχειροτονήθη

---

¹ Πρβλ. Ἰωάννου Βελούδου, Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἀποικία ἐν Βενετίᾳ σ. 79. Σάθα, Νεοελ. φιλ. σ. 336. Α. Δημητράκοπουλου, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις σ. 58. Κατ' ἄλλας εἰδήσεις ἐγένετο μητροπολίτης Φιλαδελφείας τῷ 1681 διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1684 πρβλ. Γ. Ζαβίρα, Ν. Ἑλλάς σ. 218 καὶ Α. Δημητράκοπουλου, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις σ. 54.

ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Κλήμεντος¹ ἱερέως. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς Βενετιάν, ὁπόθεν ἐπανακάμψας ἐγένετο διδάσκαλος τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις σχολείου τοῦ Ἐπιφανίου Ἡγουμένου. Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1692 ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης καὶ τῷ 1703 ἐγένετο μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Τέλος ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Βενετίας² πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ αἰδ. Μιχαὴλ Μῆτρος ἐξ Ἰωαννίνων ἐπὶ τῇ βάσει πιστοποιητοῦ τοῦ σεβ. ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας διωρίσθη διδάσκαλος ἐν Βενετία τῇ 8ῃ Μαρτίου 1686, παρέμεινε δ' ἐν αὐτῇ διδάσκων καὶ μισθοδοτούμενος ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Ἐπιφανίου Ἡγουμένου, τοῦ προσδιορισμένου διὰ τὸν ἐν Ἰωαννίνοις διδάσκαλον, μέχρι τῆς 28 Ἰουνίου τοῦ 1687, ὁπότε ἐπέστρεψεν εἰς Ἰωάννινα, ἔνθα ἐκλεγείσθε ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν προυχόντων Ἰωαννίνων διωρίσθη διὰ μίαν τριετίαν διδάσκαλος τῆς ἐν Ἰωαννίνοις σχολῆς τοῦ Ἐπιφανίου Ἡγουμένου ἐπικυρωθέντος τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐν Βενετία συλλόγου τῶν τεσσαράκοντα καὶ προσθήκης τῇ 24 Μαρτίου 1688.

Ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι αἱ ἀνωτέρω εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου τοῦ Μελετίου Ἀθηνῶν, αἱ στηριζόμεναι καὶ ἐπὶ τῆς συντόμου βιογραφίας αὐτοῦ, εἶναι ἀκριβεῖς, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι οὗτος ἦλθεν εἰς Βενετιάν χειροτονημένος ἤδη ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Κλήμεντος καὶ ἐπομένως δὲν ἐχειροτονήθη ἱερεὺς ἐν Βενετία ὑπὸ τοῦ Φιλαδελφείας Γερασίμου Βλάχου. Κατὰ ταῦτα ὁ ἐν τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ περιεχόμενος λόγος δὲν ἐξεφωνήθη ὑπὸ τοῦ Μελετίου ἐν Βενετία «ἡνίκα εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν ἀνήχθη» ὑπὸ τοῦ Φιλαδελφείας Γερασίμου Βλάχου, ἀλλ' ὑπ' ἄλλου τινὸς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντος, ἐκτὸς ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ εἶδησις περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ Μιχαὴλ Μῆτρος εἰς ἱερέα ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Κλήμεντος δὲν εἶναι ἀληθής ἢ ὅτι ὁ Μιχαὴλ πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ εἰς ἱερέα ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος εἶχε μεταβῆ ὡς λαϊκὸς διὰ πρώτην φορὰν εἰς Βενετιάν, ἔνθα ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Γερασίμου Βλάχου διάκονος. Ἐννοεῖται ὁμοίως ὅτι αἱ ὑποθέσεις αὗται, ὅπως γίνωσιν ἀναμφισβητήτως δεκταί, πρέπει νὰ στηριχθῶσιν ἐπὶ ἀρχαιοτέρας τινὸς μαρτυρίας, ἣν δὲν κατώρθωσα νὰ εὑρῶ. Παρὰ ταῦτα ὁ λόγος οὗτος εἶναι ἄξιος δημοσιεύσεως καὶ διὰ τὰ περὶ τοῦ Γερασίμου Βλάχου, ἑνὸς τῶν

¹ Πρόκειται περὶ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Κλήμεντος τοῦ Χίου, ὅστις κατὰ μὲν τὸν Ἀ ρ α β α ν τ ι ν ὸ ν καὶ Ἀ λ ε ξ ὀ ὄ δ η ν ἀνῆλθεν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Ἰωαννίνων τῷ 1686 καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦ 1714, κατὰ δὲ τὸν Σ ε β. Π α ρ α μ υ θ ί α ς καὶ Π ἄ ρ γ α ς Ἀ θ η ν α γ ὄ ρ α ν τῷ 1680 καὶ παρέμεινεν ἐν αὐτῷ μέχρι τοῦ 1716. (Ἡπειρωτικά Χρονικά ἔτ. Ι' (1928) σ. 38 ἑ.). Ἡ δευτέρα αὕτη γνώμη φαίνεται πιθανωτέρα. Πάντως ὁ Κλήμης ἀνῆλθεν εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Ἰωαννίνων πρὸ τοῦ 1686.

² Πρβλ. Ἡπειρωτικά Χρονικά ἔτος 11 (1936) σ. 70—74.

διαπρεπῶν λογίων τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενα. Ἐκδίδω λοιπὸν κατωτέρω τὸν λόγον τοῦτον, ἀντιγράφας ἐκ τοῦ εἰρημέ-
νου χειρογράφου.

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ἐνταῦθα ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς ἡμετέρας ὀμιλίας δέχεται, ὡς καὶ τινες τῶν ἀνατολικῶν, πάντως ἐξ ἐπιδράσεως τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἡ ἱερωσύνη ἐντυποῖ εἰς τὸν χειροτονούμενον ἀνεξάλειπτον χαρακτῆρα, ὃν ὅμως δὲν διακρίνει ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ μυστηρίου παρεχομένης χάριτος. Ἐπίσης ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὴν ἱερωσύνην ὡς τὸ ἕβδομον μυστήριον καὶ δὲν ἔχει σαφῆ ἰδέαν περὶ τῆς μεταδιδομένης χάριτος ἐν τισὶ τῶν μυστηρίων (βάπτισμα καὶ χρῆσμα). Τέλος ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Γερασίμου Βλάχου¹ ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς δύο, τὰ καὶ σπουδαιότερα καὶ τύποις ἐκδοθέντα, τὸ λεξικὸν αὐτοῦ, τὸ φέρον ἐπιγραφὴν «θησαυρὸς τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς βάσεως τετραγλωσσος», τὸ ἐκδοθὲν τὸ πρῶτον τύποις ἐν Βενετία τῷ 1659 καὶ τὴν «Ἀρμονίαν ὀριστικῆν τῶν ὄντων κατὰ τοὺς Ἑλλήνων σοφούς», τὴν ἐκδοθεῖσαν τὸ πρῶτον τύποις ἐν Βενετία τῷ 1661.

Ὁμιλία, ἥτοι λόγος ἐπιδεικτικὸς περὶ ἱερωσύνης, συντεθειῖσα παρὰ Μελετίου μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ ἐκφωνηθεῖσα παρ' αὐτοῦ, ἥνικα παρὰ τοῦ πανιερωτάτου καὶ σοφωτάτου μητροπολίτου Φιλαδελφείας κυρίου Γερασίμου Βλάχου τοῦ Κρητὸς εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν ἀνήχθη.

Ὅσαις φοραῖς ὁ πανάγαθος θεὸς ἐπροώρισε νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος μεγάλα καὶ ὑψηλὰ χαρίσματα διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀπειρὸν του εὐσπλαγχνίαν, πολὺν καιρὸν προτῆτερα ἠθέλησε διὰ μέσου τῶν Προφητῶν νὰ τὰ προμηνύσῃ, ἴσως ἢ διὰ νὰ ἐπιθυμήσουν οἱ ἄνθρωποι περισσότερον, ζητῶντές τα μὲ ἀκοίμητον προσευχὴν ἢ διὰ νὰ ἐτοιμασθῶσι νὰ τὰ λάβουν μὲ μεγαλίτερην εὐλάβειαν. Ἐτῆι θέλωντας ὁ προάναρχος πατὴρ νὰ στείλῃ τὸν μονογενῆ του υἱὸν διὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τὴν προπατορικὴν πληγὴν προσημαίνει τὸ μυστήριον διὰ μέσου τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ λέγωντας «αὐτὸς ἐξαποστελεῖ τὸν Λόγον αὐτοῦ καὶ λάσεται αὐτούς». Καὶ ἡ ἀειπάρθενος Μαρία μέλλωντας χωρὶς ἄνδρὸς κοινωνίαν νὰ συλλάβῃ εἰς τὴν πανάχραντον μήτραν τῆς τὸν θεῖον Λόγον, τὸ προμηνῶ προτῆτερα πολὺν καιρὸν διὰ στόματος τοῦ Ἡσαίου μὲ τοῦτα τὰ λόγια· «ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει».

Εἰς τὸν ὅμοιον τρόπον θέλωντας νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἀνακαινισμένον τοῦτον κόσμον (ἀνακαινισμένον τὸν λέγω, ἐπειδὴ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἔν-

¹ Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Γερασίμου Βλάχου πρβλ. ἰδίᾳ Α. Δ η μ η τ ρ α κ ο π ο ὕ λ ο υ, Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις σ. 53—58.

σαρκον οικονομίαν κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον τὰ ἀρχαῖα παρῆλθε καὶ γέγονε τὰ πάντα καινὰ) θέλωντας, λέγω, νὰ παραδώσῃ τὸ οὐράνιον τῆς εὐαγγελικῆς ἱερωσύνης μυστήριον βοᾷ εἰς τὴν α' τῶν Βασιλειῶν κεφ. β' δι' ἐνὸς θείου ἀνδρὸς πρὸς τὸν ἱερέα τοῦ παλαιοῦ νόμου, Ἡλὶ λέγωντας: «καὶ ἀναστήσω ἑμαυτῷ ἱερέα, πιστόν, ὃς πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει» δηλ. μὲ νέαν ἱερωσύνην. Τούτην τὴν προμνηυμένην ἱερωσύνην, ὁποῦ ἀπὸ τὸν πλουσιόδωρον Θεὸν ἐδόθη εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, σκοπὸς μου εἶναι σήμερον μὲ βραχυλογίαν νὰ δεῖξω διὰ μέσου τοῦ ἱερατικοῦ χαρακτῆρος πόσον εἶναι μεγάλη καὶ θαυμαστή. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἱερωσύνη εἶναι μία σφραγίδα, ὁποῦ ἀπὸ τὸ πανάγιον Πνεῦμα τυπῶνεται καὶ σφραγίζεται εἰς τοὺς χειροτονημένους, ζητᾷ ὅτι καὶ ἡ ἀφεντεία σας νὰ σφραγίσετε μὲ τὴν σιωπὴν τὸ στόμα. Καὶ ἀρχίζω.

Ἄναμφιβολον εἶναι καὶ φανερὸν πῶς τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν τῆς εὐαγγελικῆς ἱερωσύνης μυστήριον ἐπροτυπώθη εἰς τὸν νόμον τῆς φύσεως καὶ εἰς τὸν μωσαϊκόν, ἀμὴ ἔλαβεν ἀρχὴν εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον ἀπὸ τὸν θεάνθρωπον Λόγον, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν ἱερόν Παῦλον, ὄντας μέγας ἀρχιερεὺς μὲ θεϊκὴν καὶ ἄφατον δύναμιν ἐμετουσίωσε τὸν ἄρτον καὶ οἶνον εἰς τὸ πανάχραντόν του σῶμα καὶ αἷμα καὶ εὐθὺς ὡς ἀρχιερεὺς τοὺς μαθητὰς του ἐπρόσταξε λέγωντας «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν», μὲ τὰ ὁποῖα λόγια ἐχειροτόνησεν ἱερεῖς ὅλους τοὺς ἱεροὺς μαθητὰς του καὶ τοὺς ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ τελειῶνουν κατὰ μίμησιν ἐδικὴν του καὶ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πάθους του τὸ ἄχραντον τῆς εὐχαριστίας μυστήριον. Ἐδι-ατάχθη λοιπὸν τῆς καινῆς Διαθήκης ἡ ἁγία ἱερωσύνη ἀπὸ τὸν ἀληθῶς ἀρχιθύτην καὶ ἱεράρχην Χριστὸν καὶ ὄχι ἀπὸ ἄνθρωπον ψιλὸν ἢ ἄγγελον ἢ ἀρχάγγελον ἢ ἄλλην κτιστὴν δύναμιν, ὡς τὸ κηρύττει ἡ χρυσήλατος σάλπιγξ τοῦ θείου Πνεύματος, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγωντας «οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἄγγελος, οὐκ ἀρχάγγελος, οὐκ ἄλλη τις κτιστὴ δύναμις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν». Μηδὲ ἄς ταραχθῇ κανεὶς πῶς ὁ Χρυσόστομος εἶπεν ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐδιέταξε ταύτην τὴν ἱερωσύνην, «ἀλλ' αὐτὸς ὁ Παράκλητος ταύτην διετάξατο τὴν ἀκολουθίαν», ἐπειδὴ κατὰ τοὺς ἱεροὺς θεολόγους τὰ ἔργα τῆς ἁγίας Τριάδος ὁποῦ γίνονται εἰς τὰ ἔξω πράγματα εἶναι κοινὰ καὶ εἰς τὰ τρία πρόσωπα «τὰ τῆς Τριάδος ἔργα πρὸς τὰ ἔξω κοινὰ ἐστίν». Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦτο τὸ δῶρον τῆς ἱερωσύνης δίδεται εἰς τὰ ἔξω, εἰς τοὺς ἀποστόλους δηλαδὴ καὶ διαδόχους των, ἀνάγκη νὰ δίδεται καὶ νὰ διατάττεται ὄχι ἀπὸ ἓνα πρόσωπον μοναχά, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν τρισυπόστατον μακαρίαν Τριάδα. Καλὰ λοιπὸν εἶπαμεν καὶ ἡμεῖς μὲ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ὅτι ὁ Χριστὸς τὴν ἐδιέταξε «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Καλὰ, καλὰ καὶ ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης, ὅτι οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἄγγελος κτλ. ἀπὸ τὴν ὁποῖαν διάταξιν τῆς τρισηλίου θεότητος τόσον περισσότερον λά-

μπεὶ τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ μεγαλειότης τῆς ἱερωσύνης. Καὶ σημειώσατε πῶς ὅταν ὁ Χριστὸς ἐχειροτόνησε τοὺς ἀποστόλους ἢ καὶ ὅταν ὁ ἀρχιερεὺς χειροτονᾷ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, δίδεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὸν χειροτονοῦμενον. Ὁθεν ὁ ἱερὸς Λουκᾶς εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων κεφ. η' λέγει· «Εἰδὼς δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν δίδεται τὸ Πνεῦμα». Αὐτὸ λοιπὸν τὸ πανάγιον Πνεῦμα, ὁποῦ δίδεται σφραγίζει καὶ τυπώνει μίαν σφραγίδα ἢ ἓνα χαρακτῆρα ἀνεξάλειπτον εἰς τὸν χειροτονοῦμενον, ὁ ὁποῖος χαρακτῆρ κατὰ τοὺς ἱεροὺς θεολόγους κάμνει δύο ἐξαίρετα ἀποτελέσματα, τὸ πρῶτον εἶναι ὅτι κάμνει ἐπιτήδειον καὶ ἱκανὸν τὸν χειροτονοῦμενον ἱερέα νὰ ἐπιχειρῶνται καὶ νὰ ἐπιτελῆ ὅλα τὰλλα τῆς ἐκκλησίας μυστήρια, τὰ ὁποῖα οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἀρχάγγελος ἔδωκεν ὁ θεὸς γράφει ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης¹.

Ἐπτὰ εἶναι τὰ μυστήρια, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ οὐράνιος νυμφίος στολίζει τὴν νύμφην του, τὴν ἐκκλησίαν, τὰ ὁποῖα, ὡς ἑπτὰ λυχνίαις, φέγγουσιν ἐμπροστὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς ἑπτὰ πλανῆτες ἀκοίμητοι λάμπουσιν εἰς τὸ στερέωμα τῆς ἐκκλησίας. Πρῶτον εἶναι τὸ βάπτισμα, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν ἀρεοπαγίτην Διονύσιον ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ὁδοποιήσις τῆς πρὸς τὸν Θεὸν οἰκειώσεως καὶ τῆς ἐπουρανίου κληρονομίας. Δεύτερον τὸ χρίσμα, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Συμεὼν Θεσσαλονίκης, τὴν σφραγίδα τὴν πρώτην κατὰ τὸ κατ' εἰκόνα ἐντίθησιν, ὅπερ διὰ παρακοὴν ἀπωλέσαμεν. Τρίτον ἡ θεία εὐχαριστία, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν φωστῆρα τῆς Δαμασκοῦ Ἰωάννην, ἐστὶ κοινωνία, δι' ἧς τῆς Ἰησοῦ σαρκὸς τε καὶ θεότητος μεταλαμβάνομεν. Τέταρτον ἡ μετάνοια ἢ ἐξομολόγησις ὁποῦ εἶναι κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἰατρικὸν ἀποθετικὸν πάσης ἁμαρτίας. Πέμπτον ὁ γάμος, τὸν ὁποῖον Ἰεὺβ ὁ μοναχὸς κράζει μυστήριον πρὸς τεκνοποιεῖαν καὶ διαδοχὴν γένους καὶ σύστασιν. Ἑκτον τὸ εὐχέλαιον, τὸ ὁποῖον ὀρίζεται ἀπὸ τὸν πρῶτον τῆς ἐκκλησίας ταύτης ποιμένα, Γαβριὴλ τὸν Σεβῆρον, χρίσμα δι' ἐλαίου καθαρῶν κατεσκευασμένον, δύναμιν ἔχον ἴσιν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν παρέχειν. Ἑβδομον καὶ τελευταῖον ἡ ἱερωσύνη, ἣτις ἐστὶν τάξις θεία δύναμις ἔχουσα πνευματικὴν ἐνεργουμένην ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας.

Αὐτὰ εἶναι τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, δῶρα Θεοῦ θεοπροπέστατα κατ' ἀλήθειαν καὶ ψυχοφελέστατα. Μ' ὄλον τοῦτο ἔξω ἀπὸ τὴν ἱερωσύ-

¹ Εἶναι φανερὸν ὅτι ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ ἀντιγραφέως τοῦ ἡμετέρου χειρογράφου παρελείφθησαν λέξεις τινὲς τοῦ κειμένου ἐνταῦθα, ἐν αἷς θὰ ἀνεφέρετο τὸ δεύτερον ἀποτέλεσμα τοῦ ἀνεξάλειπτου χαρακτῆρος τῆς ἱερωσύνης. Εὐτυχῶς ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει κατωτέρω «καὶ ἐπειδὴ εἶδαμεν τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα τοῦ χαρακτῆρος, ἃς ἔλθωμεν εἰς τὸ ἄλλο» καὶ ἐξῆς, ἐξ ὧν δυνάται τις νὰ πληροφορηθῆ ποιὸν τὸ δεύτερον ἀποτέλεσμα, κατὰ τὸν συγγραφέα, τοῦ ἀνεξάλειπτου χαρακτῆρος τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης.

νην δὲν θέλεις εὖρη κανένα ἀπὸ αὐτὰ νὰ εἶναι τελειωτικὸν τοῦ ἄλλου, διατὶ μόνος ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔχει τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα, ἔχει ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν ν' ἀποτελῇ ὅλα τὰ ἄνωθεν ἑπτὰ μυστήρια· «καὶ ἐξουσίαν ἔλαβον, ἦν» κτλ.

Καὶ ἂν κανεὶς ἀνίερος τολμήσῃ βιαίως νὰ ἐπιχειρησθῇ τὴν ἱερουργίαν, σκληρότατα τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν Θεόν, καθὼς ἐσυνέβη τοῦ μιραοῦ Ὁζία, ὁ ὁποῖος ἔστρωντας καὶ νὰ ἔλαβε τὴν βασιλείαν εἰς τὸν δέκατον ἔκτον χρόνον τῆς ἡλικίας του, ἦλθεν εἰς τόσῃν εὐτυχίαν, ὁποῦ ὄχι μοναχὰ μεγάλας νίκαις καὶ τρόπαια ἤφευρεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ πολλαῖς χώραις εἰς τὸ ὄνομά του ἔκτισε καὶ τόσον αὐξήσῃ τὴν δυνάμιν του, ὁποῦ ἐμέτρησεν εἰς τὴν ὑποταγὴν του στρατιώτας τριακόσιαις ἑπτὰ χιλιάδες. Τέλος τόσον εὐτύχησεν εἰς τοὺς πολέμους καὶ εἰς τὴν εἰρήνην, ὁποῦ ἡ φήμη πετώντας εἰς κάθε τόπον, ἐκήρυττε μὲ χίλια στόματα τὰ κατορθώματά του καὶ τὴν δόξαν του. Ἄμὴ τί; Ὑψώθη, λέγει ἡ ἁγία Γραφή, ἡ καρδιά αὐτοῦ καὶ ἠδίκησε ἐν κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ τόσον, ὁποῦ μὲ ἀνυπόφευκτον ὑπερηφάνειαν ἐτόλμησε νὰ ἀρπάξῃ καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης. Καὶ νά, πιάνωντας τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ τὸ θυμιατὸν ἐμπῆκεν εἰς τὸ θυσιαστήριον νὰ θυμιάσῃ. Ἄλλ' Ἀζαρίας ὁ ἀρχιερεὺς κινημένος ἀπὸ θεϊκὸν ζῆλον ἐπάσχισε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ λέγωντας οὐ σοι, Ὁζία, θυμιάσαι τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσιν, ἔξελθε ἐκ τοῦ ἁγιάσματος. Ἄλλ' ἐναντιούμενος ὁ βασιλεὺς, λέπρα κακωτάτη τὸν ἐκόλλησεν, ἡ ὁποία ἀπεμάκρυνεν αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὸν λαόν, καὶ ἀντὶ τὰ βασιλικά παλάτια τῆς πόλεως ἐκατοίκησεν εἰς ἓνα καλύβι τῆς ἐρήμου. Παῖδευσις πολλὰ ἀρμόδιος, ἐπειδὴ ἐκεῖ ὁποῦ μὲ τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης ἤθελε νὰ λαμπρυνθῇ, μὲ τὴν λέπραν ἐσκοτεινιάσθη καὶ ἐγίνη θέατρον καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐπεθύμα νὰ ἐξουσιάσῃ ὅλα τὰ λογικά, διωγμένος εἰς τὴν ἔρημον ἐγίνη ὑπεξούσιος τῶν ἀλόγων ζώων.

Καὶ ὁ ἀνόητος Σαοὺλ, τὸν ὁποῖον δι' αὐτὸ τὸ ἀσέβημα τόσον τὸν ἐμίσησεν ὁ Θεός, ὁποῦ ὄχι μοναχὰ ἀπὸ τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν τὸν ἐστέρησε. Διαβάζω εἰς κεφ. ιστ' τῶν Ἀριθμῶν πῶς ὁ Κορέ, ὁ Λαθὰν καὶ ὁ Ἀβειρόν ὁμοῦ μὲ ἄλλους μερικὸν συντρόφους θεωρῶντας τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης ὡς φθονεροὶ ἐζήλησαν καὶ ἤθελον καὶ αὐτοὶ μὲ βίαν νὰ βάλουν τὰ ἀνίερα καὶ ἀκάθαρτά τους χέρια εἰς ταῖς ἱεραῖς θυσίαις, ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια μὴ ὑποφέροντας τέτοιαν παρανομίαν καὶ ἱεροσυλίαν, τόσον τοῦς ἐτιμώρησεν καὶ ἐκατεδίκασεν, ὁποῦ παρευθὺς ἡ γῆ ἐμπροστὰ εἰς ὅλον τὸν ἰσραηλιτικὸν λαὸν ζωντανούς τοὺς ἐκατάπτε «καὶ ἠνοίχθη ἡ γῆ καὶ κατέπτε αὐτούς καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὄντας μετὰ Κορὲ καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν». Τιμωρία κατ' ἀλήθειαν ἀξία τῆς ἀφροσύνης των, ἐπειδὴ ἐλπίζοντες μὲ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης νὰ ὑψωθῶσιν, ἐταπεινώθησαν καὶ ἐξέπεσαν εἰς

τὴν ἄβυσσον τῆς αἰωνίου κολάσεως. Τὰ ὅμοια ἐτόλμησε καὶ ὁ Ἰωσίας καὶ ἄλλοι τῶν ὁποίων ἡ τιμωρία φανερώουσι καθαρὰ πῶς μόνον ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔχει τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα ἠμπορεῖ νὰ μεταχειρισθῇ τὰ θεῖα μυστήρια.

Καὶ ἐπειδὴ εἶδαμεν τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα τοῦ ἱεροῦ χαρακτῆρος, ἃς ἔλθωμεν εἰς τὸ ἄλλο, τὸ ὅποιον εἶναι, ὅτι ὁποῖος ἔχει τοῦτον τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν μυστηρίων εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν Χριστόν, διατὶ ὅλην τὴν ἐξουσίαν ὁποῦ ὁ μονογενὴς υἱὸς ἔλαβεν ἀπὸ τὸν ἀναρχον πατέρα εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, «ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς», αὐτὴν ὅλην τῶν ἱερέων ἔδωκε λέγωντας· «ὅσα ἂν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ».

Καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ ὁ ἱερεὺς ἐργάζεται καὶ κάμνει ἐδῶ κάτω εἰς τὴν γῆν, ὁ Θεὸς εἰς τὸν οὐρανὸν χωρὶς καμμίαν ἀμφιβολίαν ἐπικυρώνει ὡς τὸ βεβαιώνει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· «καὶ ἅπερ ἂν ἐργάσωνται κάτω οἱ ἱερεῖς, ταῦτα ὁ Θεὸς ἄνω κυροῖ καὶ τὴν τῶν δούλων γνώμην ὁ δεσπότης βεβαιοῖ».

Τούτην τὴν ὁμοιότητα τῆς ἐξουσίας, ὁποῦ ἔχει ὁ ἱερεὺς μὲ τὸν Χριστὸν θέλωντας νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος λέγει· ἱερεὺς ἔστιν ὁ τόπον ἔχων Χριστοῦ καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχει τοῦ βασιλέως. Ἡ διαφορὰ εἶναι εἰς τὰ πρόσωπα, ἐπειδὴ ἄλλος εἶναι ὁ τοποτηρητῆς καὶ ἄλλος ὁ βασιλεὺς, ἀμ' ὅχι εἰς τὴν ἐξουσίαν, διατὶ τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν, ὁποῦ ἔχει ὁ βασιλεὺς δίδει καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ του, εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ ἱερεὺς ὄντας τοποτηρητῆς τοῦ Χριστοῦ, ἱερεὺς ἔστιν ὁ τόπον ἔχων Χριστοῦ, ἔχει καὶ τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χρυσόστομος «ὁ Πατὴρ πᾶσαν ἐξουσίαν ἔδωκε τῷ Υἱῷ καὶ ὁ Υἱὸς τὴν αὐτὴν πᾶσαν ἔδωκε τοῖς ἱερεῦσι».

Στοχάζομαι εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὅτι ὅταν ὁ Χριστὸς ἠθέλησε νὰ στέλλῃ τοὺς μαθητάς του διὰ νὰ κηρύξουσιν τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν εἰς τὸν κόσμον τοὺς λέγει· «καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς». Ἀλλὰ πῶς, εἰς τίνα τρόπον ὁ οὐράνιος πατὴρ στέλλει τὸν υἱόν; Τί σημαδεύει τὸ καθὼς ἀπέσταλκέ με; Ἴσως τὴν ὁμοιότητα τῆς γεννήσεως; Ὁχι βέβαια, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ γεννᾷ ἀχρόνως. Τοὺς μαθητάς του λοιπὸν σημαδεύει; Οὐδὲν ἄλλο παρὰ ὁμοιότητα ἐξουσίας ὁποῦ ὁ πατὴρ ἔδωκε τοῦ υἱοῦ καὶ ὁ υἱὸς τῶν μαθητῶν του. «Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς». Ὡσὸν νὰ ἠθέλε νὰ λέγῃ ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ἐγὼ, ὦ μαθηταί, τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν, ὁποῦ μοῦ ἔδωσεν ὁ πατὴρ στέλλωντάς με εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, τὴν αὐτὴν ὅλην σᾶς δίδω «καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ κτλ.». Καὶ σημαδεύσατε ἐκεῖνο τὸ ἐπίρρημα καθὼς, τὸ ὅποιον, ὡς λέγει ὁ Θεόδωρος ὁ Γαζῆς καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λάσκαρις μὲ τοὺς λοιποὺς γραμματικούς, εἶναι ἐπίρρημα ὁμοιώσεως

καὶ φανερώνει καθαρὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ἐξουσίας καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὁ Χριστὸς καθὼς ἀπέσταλκέ με κ. τ. λ. Καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ἐξηγῶντας τοῦτο τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, λέγει πῶς πέμπωντας ὁ Χριστὸς τοὺς ἀποστόλους εἰς τὸ κήρυγμα τοὺς παραμυθεῖ καὶ θαρρύνει λέγωντάς τους ὅτι τὸ ἔργον τὸ ἔμὸν ἀναδέχεσθε, δηλαδή τὸ ἔργον ὅπου δέχεσθε ἀπὸ ἐμένα εἶναι ἴδιον ἰδικόν μου. Διὰ τοῦτο μὲ τὴν ἐξουσίαν ὅπου ὁ Χριστὸς τὸ ἀποτελεῖ, μὲ τὴν αὐτὴν καὶ ὁ ἱερεὺς, «τὸ ἔργον τὸ ἔμὸν ἀναδέχεσθε».

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν μικρὰν μας δύναμιν ἐδειξάμεν τὸ μέγα καὶ θεῖον τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, πρέπον εἶναι, μάλιστα καὶ χρῆος, νὰ φανοῦμεν εὐχάριστοι μὲ μικρὸν ἔπαινον πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ ἔστωντας ἢ εὐχαριστία κατὰ Ἀνδρόνικον τὸν περιπατητικὸν φιλόσοφον νὰ μὴν εἶναι ἄλλο παρὰ μία ἐπιστήμη τοῦ τίνι καὶ πότε παρεκτέον τὴν χάριν.

Ἐγὼ πότε ἀρμοδιώτερον ἤμπορῶ νὰ εὐχαριστήσω παρὰ σήμερον ὅπου τὸ δῶρον τῆς ἱερωσύνης ἐδέχθηκα; Καὶ τίνι; Ποῖον δηλαδή πρέπει νὰ εὐχαριστήσω παρὰ ἐσένα, πανιερώτατε καὶ σοφώτατε ἀρχιερεῦ Γεράσιμ, ὅπου μὲ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης μὲ ἐστόλισες; Καὶ ἀγκαλὰ ἢ μεγάλη σου μετριότης ἀποστρέφεται καὶ διώχνει τοὺς ἰδίους ἐπαίνους, μὲ ὄλον ἐτοῦτο ἐγὼ ἀχάριστος ἤθελα φανῆ σιωπῶντας ταῖς πολλαῖς καὶ μεγάλαις σου ἀρεταῖς, διὰ ταῖς ὁποῖαις οἱ πρόκριτοι καὶ φρονημώτατοι τοῦ γένους μας ἀξίον τῆς Φιλαδελφείας ποιμένα ἔκριναν.

Καὶ πρεπούμενα κατ' ἀλήθειαν, ἐπειδὴ καὶ ἤξευραν ὄχι μοναχὰ πῶς ἐγεννήθης εὐγενικὰ εἰς τὴν περίφημον Κρήτην, ἀλλὰ καὶ πῶς ἔτυχες ἀγωγῆς προσηκούσης τῷ γένει, διατὶ ἀπὸ μικρὰν ἡλικίαν ἐσυναναστρέφουσον, μὲ τοὺς πλείοι φημισμένους διδασκάλους τῆς Κρήτης, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους διδασκόμενος τὴν ἐγκύκλιον παιδευσιν εἰς ὀλίγου χρόνου διάστημα τόσῃν προκοπῇ εἰς τὰ μαθήματα ἔκαμες, ὅπου τοὺς συμμαθητάς ὄλους πολὺ ἐξεπέρασες. Ἐπειδὴ μὲ τὴν θαυμαστὴν σου ἀγχίνουαν συντροφιασμένην εἶχες καὶ μεγάλην φιλοπονίαν, διὰ τοῦτο ὄχι μονάχα τοὺς συνηλικιώτας ὑπερέβηκες, ἀμὴ καὶ τοὺς μεγαλυτέρους ἔφθασες ἠμπορῶντας νὰ εἰπῆς πρὸς τὸν διδάσκαλον τὸ ὁμηρικὸν ἐκεῖνο τὸ «τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνεις».

Καὶ ὄχι μοναχὰ σὲ ἐθαύμαζον οἱ συμπολίται εἰς τὴν ἐπίδοσιν καὶ προκοπῇ τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ μάλιστα εἰς τὴν θεοσεβίαν, τὸ ὅποιον εἰς τοὺς νέους ἢ δὲν εὐρίσκεται ἢ σπάνιον εὐρίσκεται, διότι ἢ σπουδὴ σου ἦτον νὰ συναναστρέφουσαι μὲ ἱερεῖς καὶ θεοσεβεῖς ἀνθρώπους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἐδιδάχθης τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας καὶ ὡς φιλόπονος μέλισσα ἐσυμμάζωξες ἀπὸ ὅλα τὰ κάλλιστα καὶ ὠφέλιμώτατα.

Καὶ πρεπούμενα κατ' ἀλήθειαν ἠθέλησες νὰ σμίξης τὴν σπουδὴν μὲ τὴν θεοσεβίαν διὰ νὰ φανῆς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐξαίρετος. Ἐπειδὴ κατὰ

τὸν θεολόγον Γρηγόριον «τῶν ἄλλων οἱ μὲν βίον μόνον, οἱ δὲ λόγον κατωρθωκότας φαίνονται», ἀμ' ἐσὺ σμίγωντας τὸν λόγον μὲ τὸν βίον, τὴν μάθησιν δηλαδὴ μὲ τὴν θεοσεβείαν καὶ τὰ ἦθη, ὅλους πολλὰ ἐπερίσσευσες, διὰ τὰ ὅποια ὄσῃ τιμῇ, ὄσῃ δόξαν καὶ ἔπαινον ἀπόκτησες, εἰς ὀλίγον καιρὸν καὶ ἀπὸ τοὺς προεστούς καὶ ἀπὸ ὅλον τὸν λαὸν τῆς πατρίδος. Λογιάζω νὰ μὴν εἶναι κανένας, ὁποῦ νὰ μὴν τὸ ἤξεύρῃ. Ἔτζη λοιπὸν ἀνατραφεῖς κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ βουλήν καὶ πρόγνωσιν, ἣ πόρρωθεν καταβάλλεται τῶν μεγάλων πραγμάτων τὰς ὑποθέσεις, ἄξιός ἐκρίθης ἀπὸ ὅλους νὰ λάβῃς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως. Γνωρίζοντάς σε καθαρὸν κατοικητήριον καὶ ἄξιον δοχεῖον τοῦ παναγίου Πνεύματος, εὐθὺς εἰς τὴν ἱερωσύνην σε ἀνέβασεν. Ἀλλ' ἐκεῖνο ὁποῦ συμβαίνει εἰς τὸν ἥλιον, ὅταν ἀνεβαίνῃ ὑψηλότερα εἰς τὸ ἡμισφαίριόν μας, τοῦτο ἐσυνέβη καὶ εἰς ἐσένα, ἀφ' οὗ ἀνέβης εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἀπ' ἐκεῖ ὄχι μοναχὰ πέμπει λαμπρότεραις ἀκτίναις, ἀμὴ καὶ τὰ ὑπὸ σελήνην πράγματα περισσότερον τρέφει καὶ αὐξάνει, ἔτζη καὶ σύ, σεβασμώτατε δέσποτα, φθάνωντας εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα ὄχι μοναχὰ ἔδειξες πλεόν λαμπραῖς ταῖς ἀκτίναις τῶν ἀρετῶν σου, ἀμὴ καὶ ὅλην τὴν πατρίδα περισσότερον ἄρχισες νὰ φωτίζης καὶ νὰ ὠφελῇς.

Μάρτυρας τούτων, ὁποῦ λέγω, ἐσᾶς κράζω, ὃ γεννήματα καὶ θρέμματα τῆς Κρήτης, ἐσᾶς, συμπατριῶται τοῦ Γερασίμου, οἱ ὅποιοι ὄχι μίαν ἢ δύο, ἀλλὰ πολλαῖς φοραῖς ἀκούσατε τὰ ἱερά του λόγια, τοῦ ὁποίου ὄχι μοναχὰ ἐθαυμάσατε τὴν ρητορείαν, ἀμὴ καὶ πολλὰ μὲ ταῖς νουθεσίαις του ὠφελήθητε.

Ἀλλὰ τί κράζω ἐγὼ μάρτυρας ἀπὸ μακρᾶν, ἐκεῖ ὁποῦ ὅλοι σχεδὸν ἐσεῖς οἱ παρόντες ἠμπορεῖτε νὰ μαρτυρήσετε, ἐπειδὴ ἀκούσατε εἰς τοῦτο τὸ ἱερὸν βῆμα τὴν θεοκίνητον του γλῶσσαν ὡσάν μίαν σάλπιγγα νὰ εὐφραίνῃ τὰς ἀκοὰς καὶ νὰ καταπλήττη τὰς ψυχὰς παρακινῶντας τοὺς καλοὺς εἰς τὰ θεάρεστα ἔργα καὶ τοὺς κακοὺς εἰς τὴν μετάνοιαν, βάνωντας ἐμπροστά του εἰς μίμησιν ὄχι τοὺς παλαιοὺς τῶν ἡθέρων, Γοργίαν δηλαδὴ, Δημοσθένην καὶ Περικλέα, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο βροντᾶν καὶ ἀστράπτειν καὶ συγκυκᾶν τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, ἀλλὰ τοὺς θεοπνεύστους διδασκάλους, Χρυσόστομον, τὸν Γρηγόριον, τὸν Βασίλειον, διδάσκοντας ὄχι πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν, ὄχι πρὸς χάριν, ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν, ὄχι πρὸς τὸ ἰδικόν των συμφέρον, ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀκουόντων.

Ἀλλὰ τί; Ἴσως μὲ τὴν διδαχὴν μοναχὰ ὠδήγησε τοὺς ἀνθρώπους πρὸς θεογνωσίαν; Ἴσως μὲ τὰ ἀξιολίμητα παραδείγματα μοναχὰ τοὺς ὠφέλησεν; Ὅχι βέβαια, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους ὁποῦ διὰ τὸ διάστημα καὶ μὲ τὴν διδαχὴν ἠθέλησε νὰ ὠφελήσῃ μὲ τὰ σοφώτατά του συγγράμματα. «Πολλὴ μὲν ἐν σοφοῖσι», διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὰ λόγια τοῦ φιλοσόφου

Ἀμμωνίου, οὐκ ἀνώνυμος ἡ ὀριστική σου ἀρμονία τῶν ὄντων κατὰ τοὺς Ἑλλήνων σοφούς, ἡ ὁποία φροντίζει ὄχι μοναχὰ τοὺς ἱεροὺς κήρυκας, ἀμὴ καὶ ὄλους ἀπλῶς τοὺς σπουδαίους. Πάρεστιν, ἐδῶ εἶναι, ὁ τετραγλωσσος θησαυρὸς τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς βάσεως ὁδηγῶν τοὺς νέους πρὸς ἀποκτησιν τῆς σοφίας.

Ποῖος λοιπὸν βλέπωντας ταῖς θαυμασταῖς σου ἀρεταῖς καὶ τὰ σοφὰ σου φιλοπονήματα δὲν θέλει εἰπῆ τὸ ἤητόν ἐκεῖνο τοῦ Ξενοφώντος περὶ Σωκράτους ὡς παίζων οὐδὲν ἤητον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλεις τοῖς συνδιατριβούσι, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ φήμη ἀπερνῶντας πολλαῖς χώραις, ὅλες τοῦ ὀνόματός σου ἐνέπλησεν. Ἐγὼ διὰ βραχυλογίαν μίαν μοναχὰ ἐνθυμίζω, ἡ ὁποία διὰ μέσου τῶν σοφωτάτων της πολιτῶν ἄξια κατὰ ταῖς πράξεις σου σὲ ἐπαινεῖ.

Ἐνας ἀντὶ πολλῶν μαρτυρεῖ Φραγκίσκος ὁ Κομβέφης τῆς εὐδαιμονεστάτης Λουτεκίας τῶν Παρισίων πολίτης, μέγας θεολόγος καὶ τῶν ἁγίων πατέρων μας παραφραστὴς βασιλικός. Τοῦτος εἰς τὴν ἔκδοσιν Μαξιμου τοῦ Ὁμολογητοῦ διὰ ταῖς μεγάλαις σου εὐεργεσίαις καὶ ἀρεταῖς καὶ διὰ τὴν καλὴν διάθεσιν ὁποῦ ἔχεις εἰς ὄλους παρακαλῶντάς σου ἀπὸ τὸν Θεὸν ζοῆν μακρὰν λέγει, «εἶθε ὁ αἰδεσιμώτατος ἀββᾶς Βλάχος εἰσαι ἀπολαύσειε τοῦ παρόντος βίου, ἵνα διαλάμπῃ τὸ τῆς ἐσχάτης Ἑλλάδος διαυγέστατον φῶς». Μόνον ἐσένα ἐγνώρισεν ἄξιον νὰ ἀπολαύσῃ παντοτεινὰ τὴν παροῦσαν ζοῆν «εἶθε εἰσαι ἀπολαύσειε κ. τ. λ.». Καὶ μόνον ἐσένα ἐκατάλαβε φῶς διαυγέστατον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἵνα διαλάμπῃ τὸ τῆς ἐσχάτης κ. τ. λ. Ὡ φῶς διαυγέστατον, ὦ φωστὴρ λαμπρότατε τῆς ἐσχάτης Ἑλλάδος μας.

Ταῦτα ἀκούοντας καὶ βλέπωντας ἡ θεοφροσύνητος σύναξις τούτου τοῦ περιφήμου ναοῦ ἐβόα ὁμοφώνως, τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερέυς, τέτοιον ἀρχιερέα πρέπει νὰ ἔχωμεν, εἰς τὸν ὁποῖον ὡσὰν εἰς ἐπίλογον τῶν ἀρετῶν τῶν προαπελθόντων ἀρχιερέων μας, τὴν σοφίαν Γαβριὴλ τοῦ Σεβήρου, τὴν φρόνησιν Θεοφάνους τοῦ Ξεννακίου, τὸν ζῆλον Νικοδήμου τοῦ Μεταξᾶ, τὴν πολιτείαν Ἀθανασίου τοῦ Βαλερίου, τὸ φιλόπτωχον Μελετίου τοῦ Χορτακίου καὶ τὴν ἐμπειρίαν Μεθοδίου τοῦ Μορώνης.

Τοιοῦτος ἡμῖν πρέπει ἀρχιερέυς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἔπαινος τοῦ ποιμνίου, τιμὴ τῶν ἱερέων, δόξα τῶν ἀρχιερέων, καύχημα ὄλου τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Εἶθε, καὶ ἐγὼ λέγω κατὰ μίμησιν τοῦ Κομβέφης, εἶθε ὦ πανιερώτατε ἱεράρχα Γεράσιμε εἰσαι ἢ ἐπὶ πολὺ ἀπολαύσειας τοῦ παρόντος βίου, ἵνα διαλάμπῃς τὸ τῆς ἐσχάτης Ἑλλάδος διαυγέστατον φῶς εἰς ὁδηγίαν τοῦ ποιμνίου, εἰς δόξαν τοῦ γένους μας καὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν ὀρθοδόξων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ